

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

XI. post Trinitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

sto Iesu. Nam si non placeat peccatum, sed optares illud nunquam te admisisse, penitet que te, quod vnquam peccaueris, quodve vnquam offenderis Deum: deinde propositum tibi constans est abstinendi ab omni peccato, presertim mortali: tertio, parata voluntas ad obediendum Dei mandatis omnibus, & sequendam eius voluntatem securè potes te confidere esse amicum Dei.

Hæc enim tria in gratiam Dei constituunt hominem: Dolere de omni peccato, velle cauere & continere se ab omni peccato, & Dei præcepta diligere, nolleg transgredi, sed his obedire. Dominus noster Iesus Christus hæc nobis largiatur, vt nunquam in nobis hæc non inueniantur, vt sic in hac vita Christo soli viuamus, ne in morte ab eodem separemur, qui cum Patre & Spiritu sancto est benedictus in secula, Amen.

In gratiam
Dei hominẽ
constituenda
tria quæ.

DOMINICA XI. POST DOMINICAM S. TRINITATIS, Epistola B. Pauli Apostoli I. ad Corinth. XV.

Notum vobis facio Euangelium, quod predicauit vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: Quæ ratione predicauerim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas, & quia visus est Cepha: & post hoc vndecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus. Nouissimè autem omnium tanquam abortiuo visus est & mihi. Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod sum: & gratia eius in me vacua non fuit.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Apostolus Corinthios intellexerat perperam à quibusdam pseudoapostolis instructos, aut seductos potius, vt de mortuorum dubitarent resurrectione, existimantes neminem resurrecturum. Quem errorem refellere cupiens Paulus Apostolus, eisdem scribit hoc modo: Hactenus de spiritalibus donis vobis differui, modo verò commendo, clariusque vobis loquens idem manifesto Euangelium, quod non est vobis nouum, quoniam iam dudum hoc vobis predicauit. Quod recepistis quoque credendo, & mores ac vitam vestram secundum hoc Euangelium instituendo: in quo denique statis perseverando. Hoc autem dicit de his, qui adhuc in fide resurrectionis persistebant. Neque enim omnes erant seducti. Hoc autem suo more facit Paulus, qui humano ingenio suo & prudentia, quibus excellenter pollebat, vehementer ad Christi gloriam utebatur, applicans consilia, reprehensiones & argumenta, quibus potuit modis prudentissimè, congruentissimèque, vt efficaciter persuaderet. Ideo hic pari modo quoque captat beneuolentiam ab his, qui erant adhuc in fide resurrectionis perseverantes,

BBBB 3. yerba

verba sua coaptans, vt haberent constantes vnde gauderent: hi verò qui nutrabant, torquerentur verecundia & emendarentur. Itaque Euangelium, inquit, vobis predicavi, nec ab illo aliud nunc diuersum doceo. Hoc enim illud est quod suscepistis, quod tenetis, in quo perseveratis, per quod & saluamini, id est, cuius tum fides, tum obedientia vos ad salutem perducit, si tamen fide & memoria retinetis, qua ratione, ad quem finem, quo ve argumens hoc Euangelium predicauerim vobis. Neque enim persuasibilibus humane sapientie verbis vos ad hoc induxi, sed predicatio mea fuit in virtute & signis. Legitur enim in Actis Apostolorum non modicas virtutes fecisse Paulum, adeo vt semicinctus Pauli, atque sudaria deferrentur, & super languidos ponerentur, & languores recedebant, spiritusque nequam egrediebantur. Porro finis, inquit, ad quem vobis Euangelium predicavi obinendus est, vt vitam consequamini æternam. Quod haudquaquam assequemini, si resurrectio non fuerit mortuorum. Hoc enim tenetis me vobis predicasse, hoc vos credidistis, nisi frustra credidistis. Frustra autem creditis, si alia quidem recipitis, resurrectionem verò mortuorum fide non expectetis. Quomodo enim non inutiliter creditis, quando quidem fidei finem & fructum non attingitis? Aut quæ alia est spes credentium, quam quod mortui resurgant? Quod quisquis non sperat, frustra de reliquis fidei partibus blanditur.

Sequitur: Tradidi enim vobis inter præcipua fidei sacramenta hoc, quod & ego ab ipso Domino nostro Iesu Christo accepi, non per me finxi. Quoniam Christus non pro sua necessitate, sed pro peccatis nostris mortuus est secundum propheticas scripturas: quarum ex multis vna est Esaiæ dicens: *Propter scelus populi mei percussit eum.* Altera in Psalmo: *Foderunt manus meas, & pedes meos, diminuerunt omnia ossa mea.* Et quia sepultus est post mortem, & quia tertia die resurrexit etiam secundum scripturas. Cuius resurrectionem Ionas in figura testatur. Quomodo enim in ventre ceti ille, ita Christus in terra, hoc est, in sepulchro tribus iacuit diebus, & tribus noctibus. Tradidi quoque vobis, quod post resurrectionem suam visus est Cepha, id est, Petro, cui primo in viris, vt Maria Magdalene primo inter mulieres apparuit. Quando apparuerit autem Dominus Petro, non exprimit scriptura, nisi quod redeunt à sepulchro, ad quod cum Ioanne festinato abierat, atque secum de visione Angelorum, de eorumdemque testimonio secum miranti apparuisse illum coniectura sit. Et post hoc visus est vndecim Apostolis tunc quando propter metum Iudeorum ianuis erant clausis in die & in octauis Pasche. Tunc quoque, quando vt Matthæus refert in Galilæa Christus apparuit Apostolis in monte. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul. Vbi hæc apparitio facta sit, nullus Evangelistarum refert. Ex quibus multi viuunt adhuc superstitites, qui testari possunt, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo minori, fratri scilicet Simonis & Iudæ Thadæi. Quæ apparitio æquè ab Evangelistis tacetur. Deinde Apostolis omnibus in die Ascensionis, vbi primum recumbentibus vndecim, deinde in monte Oliueti pluribus apparuit ascensurus in caelum, vbi refertur discipulos eleuatis manibus benedixisse. Nouissimè autem omnium (inquit Apostolus) post Domini ascensionem, visus est & mihi in Damascum

Act. 19.

Esai. 53.
Psal. 22.

Iona 1.

Marc. 16.

Ioan. 10.
Christus quod apparuerit Petro.

Ioan. 10.

Matth. 28.

Marc. 16.

Luc. 24.

Act. 9.

maſcum ad perſequendos Chriſtianos proficiſcenti, ſed tanquam abortiuo, Abortiuum qui immaturè & violenter de vtero eijcitur matris. Ita enim ego quoque, curſe nomi- inquit, de ſynagoga vtero coactus ſum per terrores & minas (quando di- ner Paulus. ſum eſt mihi: Durum eſt tibi contra ſtimulum recalcitrare) exire. Ego e- Act. 9. nim ſum minimus Apoſtolorum (quod à nobis tempore, nò dignitate, quia poſt alios vltimoq; vocatus eſt, debet intelligi) qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, propter vitam meam præteritam, qua apoſtolatu me reddidi in- dignum. Perſecutus ſum enim Eccleſiam Dei. Vide quam humiliter de ſe i. Cor. 15. ſentit Apoſtolus, cum plus apoſtolatu accepto, omnibus alijs laborauerit, Humilitas Pauli quanto yberioremq; quam ceteri in Domini horrea reducerit frugem: ob oculos fuerit. tamen ſuos priorem ſuam vitam ponens, qua veritati zelando per igno- rantiam obſtiterat. Quare vocat ſe non ſolum Apoſtolorum minimum, ſed etiam Apoſtoli nomine indignum. Quo nimirum mentis noſtræ duricia confutatur, qui malè vitæ noſtræ retro actæ nobis conſcij, de peccatis no- ſtris, poſt conuerſionem etiam noſtram haudquaquam compungimur. Pau- lus ea delicta quæ ante baptiſmum admiſerat, adhuc plangit, noſ ea quæ poſt baptiſmum aſſiduè admittimus, vix plangimus.

Itaque vbi ſe ratus eſt Apoſtoli nomine vocari indignum, ſubiungit: Gra- tia autem Dei ſum id quod ſum. Quasi diceret: Per merita mea nil boni ſum conſequutus. Verum gratia Dei, id eſt, ex gratuito Dei munere datum eſt mihi eſſe id, quod ſum. Et gratia eius in me non fuit ocioſa, ſed omni ne- gocio, opere & labore plena, quia abundantius ac plus ſingulis laboraui. Non autem ego, ſcilicet ſolus laboraui, aut aliquid effeci, ſed gratia Dei me- cum. Non ego ſolus, nec Dei gratia (quantum attinet ad voluntatis execu- tionem & opus) ſola, ſed gratia Dei mecum. Quo nonnullorum error ar- guitur, vel eorum qui cuncta tribuere volunt libero arbitrio, vel eorum qui gratiæ Dei totum committunt ſeu adſcribunt. Sunt enim reuera non- nulla, in quibus nos Dei gratia præuenit ſine vllò arbitrio, modo aut co- natu: non tamen ſine nobis, aut ſine aſſenſu & conatu noſtri arbitrij in no- bis quicquam operis ſola gratia conſummat. Superna enim pietas primum agit in nobis aliquid ſine nobis, vt ſubſequenti libero noſtro arbitrio bo- num quod appetimus, agat nobiſcum, quod tamen per impenſam gratiam in extremo iudicio ita remunerat in nobis, ac ſi ſolis id proceſſiſſet ex no- bis. Ex eo igitur quod diuina nos pietas præuenit, vt innocentes nos faciat, dicit Apoſtolus: Gratia Dei ſum id quod ſum. Ex illo verò, quod no- ſtrum arbitrium liberum per gratiam Dei excitatum, & iam conſentiens Dei gratia ſequitur, adijcit Apoſtolus: Et gratia eius in me vacua non fuit. Si enim Dei gratiam excitantem in ſe ſenſiſſet, & ad adiuuandum, per- ficendumque bonæ voluntatis conatum paratam neglexiſſet, hoc eſt, ſi Dei gratiæ non acquieuiſſet, gratia Dei in Paulo vacua, ocioſaque fuiſ- ſet. Iam verò quia vacua in eo non fuit, adijungit: Sed plus omnibus la- borauit. Quod de ſe ne totum hoc intelligereur, qui ſe ex ſe ſine Deo ni- hil conſpicebat, adijcit: Non autem ego. Quia verò cum gratia Dei ſe eſſe a- liquid inuenit, adijcit: Sed gratia Dei mecum. Hoc eſt, non ego ſolus, nec Dei gratia ſola: ſed gratia Dei mecum, hoc eſt, nec ego ſine gratia, nec gratia ſine me laboraui: ſed gratia Dei, quæ ſola præueniens me excitauit, opera-

T. V.
21

Bona opera nostra quomodo sint Dei, & etiam nostra.

ta est in me non sola, sed mecum. Bona itaque nostra & Dei sunt, & nostra. Quia enim & ipse praeuenit nos aspirando vt velimus, & cum assenserimus offerentes conatum nostrum, ipse adiuuando subsequitur nos: imo nobiscum & in nobis operatur, ne inaniter velimus. Praecipuum igitur quod est in bonis operibus, est Dei: minima verò portio bene operandi, est hominis: nec tamen sine Deo, sed cum Deo. Vnde liquet, vt Dei gratia praeueniente, & voluntate nostra subsequente, quod donum Dei est, ex liberalissima eius bonitate fit meritum nostrum ab eodem nobis & nobiscum operatum, ab eodem nobis donatum, & ab eodem in nobis coronandum.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE XI.
post Dominicam S. Trinitatis, Luca XVIII.

Resto ordine postquam diu sumus moniti & instructi, quomodo peccata sint plangenda, corrigenda, cauendaq; nunc docemur qua prudentia bonum faciamus, qua humilitate peccata nostra agnoscamus, qua denique synceritate gratias agamus Deo, de gratia, de donisq; eius nihil nobis arrogantes. Ex nobis enim ipsis nihil aliud sumus omnes, quam peccatores ingrati, atque rebelles. Quicquid aliud habemus, quicquid aliud sumus, ex Deo hoc nobis donatum est, vt in hodierna quoque epistola de se ipso Apostolus testatur. Quocirca quicquid ex huiusmodi gloriae ac laudis nobis occurrit, totum illud Deo debemus in eius gloriam referre, & de his nihil nobis vendicare. Inueniuntur enim homines vani, qui nusquam suam gloriam non quaerunt. Quicquid dixerint, quicquid fecerint, omnibus mox narrant ceu suam prudentiam, suam iusticiam, suam diligentiam, suumq; studium iactitantes, quo simul pro fauoribus, pro admiratione hominum, pro gloria humana opera sua iterum vendicent. Hos aliosq; qui non verbis foris, sua tamen exultatione intus apud se gloriantur, inueniens Dominus arguit, quando dixit parabolam huiusmodi, vt indicat Evangelista, dicens:

Dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam: Duo homines ascenderunt in templum vt orarent, vnus Phariseus & alter publicanus.

Parabola est haec, non historia. Idcirco non oportet omnia in sensu huiusmodi quem verba faciunt, sed in sensu quo fiunt, intelligi. Vult autem sub nomine Pharisei hic intelligi superbum iustum, sub nomine Publicani humilem peccatorem. Est autem triplex genus superborum spiritu. Quidam enim à se putant habere, quae habent: vnde sibi placent, instantur, duri sunt ad alios, proximos suos contemnunt, quia Dei dona in suis oculis quae habent, quotidie versantur, vnde illis tumor, & aliorum ea non habentium aspernatio nascitur. Contra hos inuehitur Apostolus, dicens: *Qui habet quod non accepit? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?* Est igitur cum Iacobo reuera confitendum: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deus sum et descendens à Patre luminum.* Proinde nihil nobis ad scribendum, nihil inde gloriandum, quicquid in nobis laude aut gratia fuerit dignum, sed

Superborum spiritus triplex.

1. Cor. 4.
Iacob. 1.

num, sed cum Salomone confitendum: *Tua est Domine magnificentia, tua est potentia atque victoria, & tibi est laus. Cuncta enim quae in caelo & in terra sunt, tua sunt.* Si ergo haec agnoscimus, quanta stoliditas est nostra qui superbimus? Superbire namque est, supra alium se extollere. Quid praefers te stulte super alium? Nunquid propterea quod tu recepisti quippiam, quod alius non receperit? An Deo possibile non est illi eadem quae tibi aut meliora dare? Et quid tu scis cuiusmodi dona ipse secreto receperit? Aut nunquid securus es, quod propter arrogantiam tuam quae habes, non amittes? aut quod alius te humilior, eadem alia ve bona praestantiora non receperit? Non igitur de alienis bonis es ditior, non in veste aliena gloriosior: sed idem es, quisquis es ex teipso, ut appares & ut cognosceris à Deo. Tantus enim quis est hominum, quantus est apud Deum. Propter dona itaque Dei noli extollere te contra fratrem tuum, quo in peccatis tuis, & in voluntate tua mala (si te illi sic compares) deterior es. Neque enim ex te, sed ex Deo es melior, si tamen es melior. Aliud genus est superbiorum, qui cognoscunt quidem à Deo se habere quaecumque habent: adscribunt tamen suis meritis quod habent, dicentes: *Quia hoc aut illud feci, reddidit mihi Deus hoc propterea beneficium.* Inspiciens, quando tibi debitor factus est Deus? Aut quando tu illi gratum quid fecisti, nisi ex illius munere? Quicquid boni habes, à Deo non ideo habes, quia tu bonus es, sed quia bonus est ipse, qui tibi dona impartitur sua, ut tu quoque bonus fias. Propterea dicit ipse: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos ut eatis, & fructum adferatis, & fructus vester maneat.* Neque enim ideo nos elegit, quia sciuit futuros nos bonos: sed quia nos elegit, ideo sumus boni. Non igitur superbiat quis de aliqua virtute, quia superbia ipsa faciet, ut virtus non sit virtus. Qui enim virtutes cum superbia congregat, nihil aliud facit, quam qui in ventum farinam portat. Tertium est genus superbiorum, qui à Deo cognoscunt se habere Dei dona, sciunt pariter gratis ea sibi collata: nihilominus gloriam, quae Deo ex illis debetur, sibi usurpant, ac Deo subtrahunt. De illis hic ponit parabolam vnius Pharisei & Publicani ascendentium simul in templum orare. Pharisei apud Hebraeos erant, ut religiosi aut monachi ferè sunt apud Christianos. Secta eorum, quam profitebantur, non erat mala, bonaque multa habebant exercitia: sed ea vitabat superbia, arrogantia, avaritia, & plerumque invidia. Publicani vocabantur, qui lucris publicis inhiebant illicitis: & ideo ubi Publicani nominantur in Euangelio, pro peccatoribus accipiuntur qui manifestis.

Ioan. 15.

Augustia

Pharisei quales fuerunt.

Publicani dicitur.

Phariseus stans, haec apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri: velut etiam hic Publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quae possideo.

Phariseus hic dicitur apud se orasse, quia non orabat apud Deum. Non enim humiliantis, sed stantis & erigentis se personam exprefit, nec observavit, quod iustus (ut in Proverbijs scribitur) in principio orationis accusator est sui. Neque enim se accusavit de peccatis, in quae oculos retorquere noluit, sed potius opera bona, hoc est, ea quae bonorum operum speciem habent

CCCC (super-

(superbia enim eius bona opera destruxit) recensuit. Quapropter magis si- mulatoriè videtur orasse, quam verè, vt ex ipsa oratione quoque, aut glo- riam apud alios sibi conquireret, aut sibi placeret. At dicis fortasse: Quo- modo superbus fuit, qui Deo gratias egit? Nonne liquet satis illum ea bona pro quibus gratias agebat, confessum esse à Domino se recepisse, & gratis ab- que merito? Alioquin quomodo egisset gratias Deo? Dicendum Phariseum illum multiplici infectum fuisse superbia. Primo, licet gratias egit Deo, à quo bona sua esse cognouit, superbiniit tamen in hoc, quod bona illa sibi æ- stimabat data pro iustitia, & industria sua, non ex sola diuina misericordia. Neque enim gloriaretur de his, nisi aliquid suum in illis agnosceret. Se- cundo, quia quamuis verbis gratias ageret, animo tamen & mente tumebat, ab hominibus cupiens laudari, atque de sua quoque gratiarum actione me- lior æstimari. Tertio, quia cum non videret, quid in alienis ageretur cor- dibus, se tamen non solum extulit, sed etiam prætulit alijs, dicens: Non sum sicut ceteri hominum, raptores, adulteri, &c. Poterat Deo gratias agere, quod à rapina, quod ab adulterio, quod ab alijs quoque criminibus illum præseruauerit Deus, quod in peccata grauius illum non permisit cadere. Sed hoc ita fieri oportebat, vt per hanc gratiarum actionem sepi- sum humiliaret, agnosceret se reum omnium peccatorum, non solum que fecit, sed etiam eorum quæ, nisi fuisset præseruatus, facere potuit. Quod si ex animo fecisset, non inuenisset in se, vnde alteri præferre se posset. Iam verò ceteris se præferens, alios, præsertim Publicanum, despiciens & iudi- cans, superbum & tumidum se monstrauit. Contemptum enim putatur hæc verba dixisse: Non sum velut Publicanus iste: quem nesciebat tamen quis modo coram Deo esset. Neque enim tunc erat peccator, postquam di- xit in corde suo: Deus propitius esto mihi peccatori. Temere igitur iudica- bat Phariseus seruum alienum, quod tam Christus, quam Apostolus do- mine Christi prohibet, dicens: *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo domino fiat, aut cadit.* Iactat autem se, aut saltem suo more gratias agit, quod ieiunauit bis in sabbato, hoc est, in hebdomada.

Phariseus iste quam multiplici fuerit infectus superbia.

Quomodo gratias agere debuisset phariseus.

Roman. 14.

Sabbatum tribus modis accipi. Exod. 20. Luca. 4. Matth. 23. Luca. 11.

Sabbatum enim quandoque pro singulari die, hoc est, pro septima die accipitur hebdomadæ, vt: *Memento vi diem sabbati sanctifices.* Quandoque pro tota hebdomada accipitur, vt hic. Tertio, accipitur pro qualibet die hebdomadæ, vt: *Vna die sabbatorum.* Decimas quoque, ait, do omnium quæ possideo. Quid opus hæc erat referre, nisi quia sibi placebat, & inaniter glo- riabatur? Solebant autem decimas dare Pharisei de cunctis holusculis, aneto, cymino, mentha, & id genus alijs, quasi perfectam iustitiã monstrantes.

Et Publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad caelum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.

Verè penitentis pulchra descriptio.

Vide pulchram descriptionem penitentis & orantis. Primo enim à longè stabat Publicanus. Sciebat se longè esse à Deo. Quamobrem in templo à longè stabat, indignum se æstimans, qui propius, aut vicinius ad sancta templi accederet. Ignominiam itaque suam aspiciens, nolebat ad caelum oculos

culos leuare, propterea quod Deum caelorum, Deumque qui in caelis habitans, offenderat, versus quem faciem conuertere indignum arbitrabatur. Nemo itaque pudore compulsus, faciem leuare non potuit. Percutiebatur autem pectus suum, quasi puniens in semetipso quod male egerat, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Quam breuis haec oratio, quam cito tamen exaudita est, & quam fortiter impetrauit? Est autem haec oratio composita ab ipso Christo. Parabolam enim retulit hic, non historiam. Vt igitur hac oratione crebro, quia indubitatum est verbis suis Christum singularem etiam dedisse virtutem. Vide autem quam differenter se Publicanus in oratione habuit à Phariseo. In nullo enim ei similis fuit, nisi quod stetit. Differt tamen in hoc quoque, quod à longè stabat Publicanus: Phariseus autem praesumptuosus propius accedebat. Deinde ad alia nihil habuit commune cum Phariseo Publicanus. Siquidem verecundus oculos non audebat leuare ad Deum, quam offendisse sciebat. Pectus tundebat, peccatorem se confitebatur, veniam & misericordiam postulabat.

Differentia orationis pharisei ac publicani quanta.

Amen dico vobis: Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo.

Iustificatus narratur hic publicanus ab illo. A quo? Non à Phariseo. Hic enim qui per superbiam iniquus erat, neminem iustificare poterat. Sed iustificatus est Publicanus ab illo, hoc est, à Deo, quem inuocauit, cui dixit: Deus propitius esto mihi peccatori. Aut certe iustificatus est ab illo hoc est, praesertim à Phariseo. Nam Phariseus immundus templum intravit, sed exiit immundior. Publicanus verò immundus intrauit, sed mundus & iustificatus exiit. Attendite tamen diaboli fraudem. Phariseum hunc permisit, & fortasse impulit (ita enim solet diabolus) ad faciendae opera bona, vnde se iustaret, vnde gloriaretur, sciens nihil illi profutura omnia illa opera bona, nisi ad maiorem superbiam & grauiorem ruinam. Quo enim plura agebat bona, eo semper fiebat superbior. Hoc modo multos incaute fallit diabolus, quos in vno retinet peccato: de quo tamen parum aduertunt delinquentes aut curant, credentes se, quia multa alia faciunt bona, de hoc vno peccato non periclitari, nec aduertentes, quod Iacobus inquit Apostolus: *Qui obseruauerit totam legem, in vno autem offendit, factus est omnium reus.* Siquidem ad hoc vt homo sit iustus aut bonus, necesse est omnes conditiones bonas & virtutes ei inesse. Quarum si vna defuerit, non potest esse bonus. Porro quod homo fiat malus, sufficit vnam ei malam conditionem, quae peccatum sit mortale adesse, tamen si omnes alias videatur habere virtutes: nullam tamen habere virtutem credendus est, si vel vnam non habeat. Nullam habet, si non omnes habet. Neque enim aliter iuberis diligere Dominum Deum tuum, quam ex toto corde tuo. Atque ideo infinita licet egeris bona opera, non poteris iustificari, si in vno perseveraueris peccato. Dicitur autem publicanus hic iustificatus exisse de templo. Quomodo? Nunquid per opera bona? Minime. Neque enim habuit opera bona, per quae iustificaretur. Si enim haec habuisset, iam non fuisset peccator, sed iustus: quia nemo opera habet bona sine gratia Dei, nec vspiam bona sunt opera, quae à Deo coronentur, nisi vbi fuerit gratia Dei.

Iacob. 2.

Bonum quoniam contumant hominem, siue malum.

Deut. 6. Marc. 11.

Iustificatus quomodo fuerit publicanus.

T. VI
21

Titum 3.

Dei. Non enim (sicut Apostolus Paulus dicit) ex operibus quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, hoc est, in statum salutis, & gratiam suam nos recepit. Qui enim in peccato est, non potest opera facere per quae iustificetur, id est, per quae ex filio irae efficiatur filius adoptionis & gratiae. Sed gratia Dei, inquit, saluati estis per fidem, & non ex operibus, praeuis scilicet ante fidem, puta antequam recepti estis in gratiam. Loquitur autem hic Paulus de iustificatione prima, qua ex infideli fidelis, ex peccatore iustus, ex filio diaboli efficitur filius Dei. Haec ex nullis est operibus, quandoquidem & fidem nemo ex seipso habet, sed Dei donum est, & à Deo infusa virtus. Hoc modo publicanus iustificatus est ex Dei misericordia & gratia illum illuminante, qua credidit peccata sibi dimitti, & propitium inuenire (sicut orauit) Deum. Alia est autem iustificatio, quando quis iustificatus est, & Dei iam filius est factus, adeo ut Deus iam operetur in eo. Hic potest ex iusto iustificari, seu iustior fieri, ut ex gratia Dei & bonis operibus maiorem iustitiae gradum obrineat. Bona enim hominis opera, ut sint bona, à gratia Dei habent cooperante. De hac iustificatione scriptum est: *Iustus iustificatur adhuc.* De hac iustificatione etiam loquitur Iacobus in epistola, quando hominem asserit iustificari ex operibus. Hoc est, eum, non qui adhuc in peccatis est constitutus, sed qui per Dei gratiam & fidem iam iustificatus est, per bona opera Deo cooperante iustificari, hoc est, in iustitia crescere, atque seipso fieri meliorem: licet huius iustificationis quoque praecipuum quod in ea est, sit Dei gratia.

Ephes. 2.

Iustificatio hominis duplex quae.

Apoc. 11. Iacob. 2. Iustificari hominem ex operibus, quid sit.

Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Iob 34.

Psal. 73.

Matth. 23. Superbiam Deo & hominibus odibilem.

Humilitatem nemini esse odiosam.

Hac sententia in omnes fertur, qui se exaltant, qui volunt esse magni non in eos, qui aut prudentia diuina, aut humana autoritate in Deo iudicata (cui resistendum non est) exaltantur. Deus enim potentes non abiicit, cum ipse sit potens. Ipse innumeros seruos suos, qui nihil in oculis suis erant, & latere abijique cupiebant, glorificauit & exaltauit. Quocirca hic neque magnus, neque vilis vituperatur: sed laudatur qui superbiam odit, qui humilitatem diligit, & qui Christi fatagit esse discipulus, dicens à magistro humilis & mitis esse corde. Tam odibilis enim Deo & hominibus est superbia, quam grata humilitas. Nemo cum superbo libenter conuersatur. Scitur namque non diurnam pacem posse stare, ubi regnat superbia. Inuenit enim sibi inuidentes, & qui ascendere cupiant ex aduerso. Quapropter superbus odit superbum, superbus inuidet superbo: quia possunt quidem dilectionem simulare, sed non possunt in veritate mutuo sibi exhibere. Nemini autem potest humilitas esse odiosa. Nihil enim temporale diligit. Vnde cum omnibus pacem facilius possidet humilis. Humilis tam enim defectuosus imperfectusque fuerit, portatur tamen ab omnibus. Humilitas enim illam excusat atque commendat. At verò superbus, solo nomine audito quod superbus sit, fugitur ab omnibus. Quapropter filij estote humiles, cognoscentes imperfectiones vestras. Neminem iudicate, de alijs meliora, quam de vobis ipsis sentire. Vos ipsos semper reprehendite, & priora contemnentes, ad perfectiora anhelate. Deus autem qui superbos resistit,

reflitit, & humiles diligit, dabit quoque vobis gratiam suam, qui est benedictus in secula, Amen.

Iacob. 4.
1. et 5.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

Que oratio Deo placeat, & quam stulta sit omnis superbia.

Deus propitius esto mihi peccatori, Lucæ XVIII. Orationem breuem nos docuit piissimus Dominus, salurarem tamen. Quid enim breuius his quinque verbis: Deus propitius esto mihi peccatori? Tanta tamen sunt virtutis hæc verba, tantæ efficaciar, vt si ex animo & veritate, hoc est, si ex dolore cordis de suis peccatis pœnitens quis dicat, vt Omnipotentem ligent, vt immutabilem mutant, vt ab inferno liberent, gehennam deprecantur, vitamque obtineant æternam. Est enim infinitæ bonitatis Deus, qui nusquam magis inclinatur, ad nihil aliud celerius trahitur, quam ad parcendum & miserendum. Nunquam igitur de ore nostro, nunquam de corde nostro hæc verba recedant: Deus propitius esto mihi peccatori. Est autem hæc oratio in Euangelio hodierno prædicata & cognita huius esse virtutis, vt per eandem homo Publicanus suis peccatis absolutus atque iustificatus in suam rediret domum. Habet enim Euangelium hoc, quæ ædificant, multa. Primum namque est, quod duo homines ascenderunt oraturi in templo. Ascenderunt in templum vt orarent, non vt fabularentur de suis mercibus, vt de suis tractarent negotiationibus, aut vt nouos audirent rumores, sed vt, inquit, orarent. Secundo, ostenditur oratio quæ sit commendabilis. Non enim vniuniformiter hi duo orauerunt. Itaque superbi oratio contemnitur, pœnitentis & humilis oratio acceptatur. Superbus quamuis Deo de acceptis bonis gratias agat, tamen alios contemnit pauperes & proximos suos, alios iudicat, & se illis præfert. Cuius nullam potest habere occasionem, nisi quia de Dei donis sibi vsurpat gloriam. Si enim verè gratias ageret, si verè ex Deo se hæc accepisse cognosceret, nihil in his inueniret, cuius sibi gloriam arrogare posset aut laudem. Nihil, inquam, sibi adscribendum, nihil vnde aut inaniter gloriari, aut vnde alium posset contemnere, in se agnosceret. Si enim Pharisæus non superbisset, hæc eius fuisset oratio: Gratias tibi ago Domine Deus meus, quia à multis me defendisti seruasti que peccatis, quæ procul dubio nisi tua misericordia super me protegens fuisset, obruissent me. Neque enim ego, quam alij qui peccant, sum fortior aut constantior, sed vbicumque ego non peccaui, tuæ, id est, gratiæ, non meæ infirmitatis: in qua si relictus essem, omnibus forem peccantibus infelicio. Quantum igitur ex me est, in omnibus ego deliqui. Quantum verò non cecidi, id est, gratiæ tuæ. Quod autem solius gratiæ tuæ est, quomodo mihi possum ascribere? aut quomodo possum inde gloriari? aut quomodo quempiam propterea alium possum contemnere? Verum, adeo non sapiens fuit superbus. Reuera enim superbia est simul stultitia. Si quidem in hoc superbo Pharisæo, multa quæ stultitiam indicant, fuere. Nam quod orationem facturus non ab humilitate, sed à iactantia incepit, quid aliud fuit, quam stultitia? Si enim vtiliter ei esset orandum, in humilitatem, hoc est, in sui cognitionem se primo debuisset deprimere, quo compunctus

Orationis
efficacissima
formula.

Euangelij
huius docu-
menta, quæ

Oratio qua-
nam Deo
placeat, &
quæ non.

Oratione ca-
iusmodi vid-
dum fuisset
pharisæo.

Stultitiam
superbi hu-
ius pharisæi
iactantia
multa, quæ
fuit.

CCCC 3 vtiliter

T. VI
21

utiliter orasset. Ipse verò diuitias suas ostendit, qui ad mendicandum vene-
 rat. Longè aliter faciunt pauperes, qui non ea quæ habent, sed quibus ca-
 rent, egèstatemq; suam indicant. Ea quoque siue sint plagæ, siue corporis
 vulnera, ostentant, vnde homines moueantur ad misericordiam, compas-
 sionem, & ad tribuendum. Hoc modo coram Deo sua mala narrasset, non
 quod Deo confessione manifestari possint incognita, sed quòd sibi sum co-
 gnoscendo atque expendendo in sui prouocaret detestationem. Scriptum
 est enim: *Oratio humilantis se penetrat celos.* Inde enim orta illi esset com-
 punctio atque deuotio, vt quo se longius à Deo abesse conspiceret, eo appro-
 pinquare ei vehementius desideraret. Secunda, fuit huius Pharisei stulti-
 tia, putare se illic solem iustitiæ nusquam alibi quam apud se lucere, quasi
 solus ipse foret iustus. Sic enim loquitur: *Quia non sum sicut ceteri homi-
 nes. Potius cogitasset Dei gratiam in omni homine alio operari, preterquàm
 in se. Sic olim Helias, licet dissimili animo, putabat preter se neminem in
 terra Israel superesse, qui coleret Dominum, dicens: Altaria tua Domine suf-
 foderunt, & prophetas tuos occiderunt: Et reliquus sum ego solus, & quærunt animam
 meam, vt auferant eam.* Sed quid respondit illi Dominus: *Ei derelinquunt mihi
 in Israel septem milia virorum, qui non curauerunt genua sua ante Baal.* Habet
 ergo seruos occultos suos Dominus multos, quorum vt sanctitas nobis ig-
 nota est (neque enim videre corda possumus hominum) ita etiam iudicare
 debemus neminem, sed omnes existimare nobis meliores. Ideo scribit
 Bernardus ad fratres de monte Dei, hoc est ad Carthusienses: *Nolo vt ar-
 bitreris solem nusquam lucere nisi in cella tua: ita enim faciunt quidam,
 qui alios propterea quod suo more non viuunt, despiciunt. Nihil enim il-
 lis præter sua placet. Tu verò noli quempiam iudicare, si non faciat quod
 tu facis. Sunt enim varij ad seruiendum Deo modi, puta illum alio modo,
 quem tu nescis, placere Christo eidemque seruire. Tertia stultitia illius
 pharisei est, quòd gloriabatur tanquam de virtutibus, quæ tamen vir-
 tutes non erant. Ac si de aureo quis gloriaretur nummo, qui tamen non
 aureus, sed cupreus esset. Hoc modo iactabat se non esse vt ceteros homines
 virtuosos. Quo iustum se & mundum arbitrabatur, non intelligens ipsa su-
 perbia, qua inquinabatur, fieri, vt nihil in eo esset virtuosum. Quæscunque
 enim inuenerit superbia virtutes destruit & inquinat. Erat autem pha-
 riseus de illis vnus, qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernaban-
 tur ceteros quòd insipientissimum est. Quando quidem sine Dei auxilio, siue
 ea loquamur quæ faciunt ad declinationem mali, siue ea quæ ad operatio-
 nem boni promouent, nihil possumus iuxta verbum Apostoli: *Non quod
 sufficientes sumus aliquid cogitare ex nobis, tanquam ex nobis.* Quisquis aliud de se
 credit aut præsumit, stultus est, & ruinæ proximus. Vnde per Hieremiam
 dicit Dominus: *Ego quod fiduciam habuisti in munitionibus tuis, & inthesauris tuis,
 & tu quoque capieris.* Nullam vult nequè in nobis, neque alia in re quapi-
 am nos habere fiduciam, nec vult nos gloriari, nisi in Domino Deo. Cæ-
 terum quas ediuerso orandi cõditiones publicanus tenuerit, videamus. Ne-
 que enim ociose Christus adeo illum laudauit, vt etiam illum iustificatum
 in domum rediisse nobis nunciaret, nisi merita illum commendassent, &
 nisi, quam phariseus, sanctiorem castioremque nobis dedisset formam
 oran-*

Eccle. 35.

1. Reg. 19.
Roman. 11.

Bernard.

Fidutiã habe-
re in se, & nõ
in Deo quàm
sit stultum.

1. Cor. 3.

Hierem. 41.

1. Cor. 1.

Conditiones
orandi lauda-
biles in pub-
licano hoc
quæ fuerint.

eran-
 suum
 malo
 ditor
 igitur
 in qu
 mula
 um v
 mi
 curre
 dens
 eius c
 rest n
 aude
 to ill
 na re
 fion
 Chri
 Cent
 sim h
 diuin
 Ter
 malu
 tione
 undi
 bat es
 cir, se
 cata su
 tur. Q
 quia
 fueru
 ipse D
 quit,
 rogar
 mean
 sum:
 exha
 num
 se me
 peccat
 teme
 prom
 igitur
 fertur
 teri,
 sant-

erandi. Publicanus. Itaque dum voluit orare, primo agnouit peccatum suum: cuius agnitio & dolor impulit eum vt oraret. Videbat enim se in malo constitutum, & nisi Dominus adiuuisset eum, hoc est, nisi misericorditer egisset cum illo, paulo minus habitasset in inferno anima eius. Non igitur ex consuetudine, vt solent multi, non propter metum hominum, in quorum habebatur iam oculis ignominiosus, vt pote publicanus, sed stimulante compunctione, excitante se diuina gratia (cui ascultabat) cor suum voluit Deo, paucis quidem verbis, sed magno gemitu profundaque humilitate effundere. Agnouit ergo peccatum: cuius cognitio illum impulit currere ad templum, induxitque verecundiam, vt staret à longè, non audebat propius aut interius intrare templum in conspectu Dei. Secundo, fuit eius oratio humilis. Optima est hæc orantis conditio. Neque enim non potest non exaudiri. Vide autem quàm verecunda illius fuerit humilitas. Nō audebat, inquit, oculos ad cælum leuare, erubescens coram Deo, quod tanto illum tempore contempsisset. Simile aliquid in beata Maria Magdale-
Lucæ 7.
 na repertum est, quæ stabat retro secus pedes Domini Iesu plena compunctione, plena verecundia, plena humilitate. Simili quoque modo Petrus Christo dicit in miraculo piscium: *Exi à me Domine quia peccator ego sum.* Et
Lucæ 5.
 Centurio: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Considerabant enim hi omnes suam paruitatem suamque vilitatem, & ediuerso maiestatem diuinam.

Tertio percussit pectus suum, fontem & scaturiginem peccatorum, vnde malum omne prodierat. Ex corde enim, inquit veritas, prodeunt cogitationes malæ, adulteria, veneficia, comestationes, &c. Percutit igitur atque tundit cor suum tanquam originem, vnde peccatum exierat puniens. Sciebat enim quod cor contritum & humiliatum Deus non modo non despicit, sed etiam iuxta est his qui tribulato sunt corde: maximè si propter peccata sua, quibus Deum amantissimumque Patrem suum offenderunt, affligantur. Quarto, quia inuocat Deum. Hic enim solus peccata demittit. Quinto, quia nihil in sui excusationem adducit sed verecundè peccatum suum confiteatur: nec quare sui misereatur, quicquam citat aut adducit, nisi quoniam ipse Dominus bonus est, & quoniam in seculum misericordia eius. Esto, inquit, propitiuus. Ac si diceret: Nihil habeo petere, iustum etiam non est me rogare te, quem toties offendi: nihil offerendum habeo, quam miseriam meam sanandam, qua hastenus te offendi. Hoc solum ad te clamare possum: Domine miserere mei, quia peccator ego sum: vires meas peccando exhausti. Ideo cum tibi nunc seruire deberem, inutilis & infirmus sum. Vnum igitur mihi à te ô Deus misericordiarum relictum est verbum: *Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.* Et: *Deus propitiuus esto mihi peccatori.* Itaque cum nulla habeam merita, nulla iustitiæ opera: propter temetipsum Deus meus propitiuus esto mihi peccatori. Tu enim in Esaiâ promissisti nobis: *Ego sum ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Esto igitur propitiuus etiam mihi peccatori. Si nullius vnquam peccatoris miserus es, non audeo rogare vt mei miserearis, aut vt mihi, quod nulli alteri, facias. Sed si cuiuspian, imo quia omnium miseris qui te inuocant, rogo præcipue mei, qui omnibus sicut vilior, ita & infirmior sum,

T. VI
21

Publicanus
cur iustifica-
tus fuerit, &
cur pharisaeus
reprobatus.

Neminem a
nobis vel iu-
dicandum vel
faciendum.
Eccle. 5.
Rom. 12.

Multa esse
Deo accep-
tissima quae
carne non
praecipit.

Esaię 56.
Virginitas in
vtr. que te-
stamento cõ-
mendata.
Matth. 9.

Abstinentia a
vino & car-
nibus quado
& cur sit Deo
accepta.
Matth. 10.
Micr. 35.

miserearis. Videte igitur cuiusmodi fuerint arma publicani istius, quibus pugnavit contra Deum. Verè efficacia, verè potentia, sed contra misericordissimum quibus tamen simul potentissimus vinceretur, fleteretur què iustissimus. Obserua autem hic fili, quia publicanus hic iustificatus est, nõ quia habuit opera bona, sed quia non habens opera bona habuit humilitatem, contritionem, orationem & fidem: quomodo nec pharisaeus est reprobatus propterea, quòd alia habuit opera mala, sed quia in suis operibus superbiam habuit & arrogantiam, & alios quibus se praeferebat, contempsit. Non igitur hic discamus non operari bonum, sed non praesumere de operibus bonis, quasi non egeamus misericordia Christi, sine qua omnis nostra iniustitia est iniustitia. Et vt quantũlibet videamus proximos peccates, nõ tã eos iudicemus, hoc est nõ contemnamus. Qui enim heri peccauit, quis scis an hodie in peccato persistat, an Dei interim amicus effectus sit? Itaq; duo sunt nobis obseruanda. Primũ est, non fidere in operibus nostris. Deinde, neminẽ iudicare aut spernere. Quicquid igitur potes fili, ad Dei fac gloriam. Non solũ qu tibi praecipit Dominus, facito, sed quae sit etiam Dei beneplacens & perfecta voluntas discere, & illam, tametsi non praecipit Deus, humanae condescendens imbecillitati, facito. Multa enim sunt, quae non praecipit Deus, quae tamen Deo acceptissima sunt. Verbi gratia: Virginitatem aut coelibatum non praecipit Deus propter continentiae difficultatem, tamen si obseruas, Deo rem acceptissimam facis. Quomodo enim beata Maria virginitatem (quae olim in lege probrosa erat, vt pote infecunda) elegisset, aut Ioãnes Baptista aut sanctus Ioannes Euangelista & reliqui, nisi hanc Deo placentissimam, licet non praecipit cognouissent? Licet autem virginitas praecipit non sit, in scriptura tamen veteri, maximè in Esaiã, vbi de eunuchis suis Dominus loquitur, vehementer commendatur. In Euangelio quoque similiter Christus laudat eunuchos, qui se castrant propter regnũ Dei. Non prohibuit Dominus nobis vinum bibere, aut carnes comedere. Qui tamen Dei amore sibi hanc delectationem subtrahit, atque a vino aut carnibus aut ab vtrõque sibi temperat (ita tamen vt non abstinentẽ tempore, quo Ecclesia esum carnis non prohibet, nõ iudicet) Deo rem acceptam facit. Quomodo enim rem Deo non acceptam faceret, a carne aut vino eius amore (si tamen vitia hominis permittunt) abstiniens, quando is qui scyphũ aquae alteri Dei contemplatione porrigit mercedem recipere aeternam perhibetur? Quod vt evidentius manifestetur, ex Hieremia hic recitemus, quae de Rechabitis leguntur, ad quos Hieremiam Dominus misit, dicens: *Vade ad domum Rechabitarum, & loquere eis, & introduces eos in domum Domini, in vnam exedram thesaurorum, & dabis eis bibere vinum.* Et hoc fecit Hieremias (vt sequitur ibidem) *introducens omnem domum Rechabitarum in domum Domini.* Quibus vt de se retort Hieremias) *posuit coram illis scyphos plenos vino, & calices, & dixit ad eos: Bibite vinum.* Qui responderunt: *Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab pater noster praecipit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filij vestri vsque in sempiternum. Et domum non edificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis domos, sed in tabernaculo habitabitis cunctis diebus vestris, vt vinatis diebus multis super faciem terrae in qua vos peregrinamini. Obediuimus ergo voci Ionadab filij Rechab patris nostri in omnibus quae praecipit nobis, vt non biberemus vinum cunctis diebus nostris.*

nostris
habiti
teber
fer. Es
cunam
recept
Ionada
vsque
res d
minu
iusti, f
uantia
quam
greder
ample
Vbi
in Scri
non p
lonada
rum o
facta a
mii au
citum
& cultu
propte
de stir
hic die
aut ius
tris Fr
uantia
Euang
sumpta
minum
cered p
scripta
human
& quar
profici
acceptu
ris aut
ri. Nol
facta,
ricordi
bis lar

nostris, nos & mulieres nostra, filij, & filia nostra, & non edificaremus domum ad habitandum & vineam & agrum, & sementem non habuimus: sed habitauimus in tabernaculis, & obedientes fuimus iuxta omnia quae praecepit nobis Ionadab pater noster. Et factum est verbum Domini ad Hieremiam, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade & dic viris Iuda, & habitatoribus Hierusalem: Nunquid respicietis disciplinam, vt obediatu verbis meis, dicit Dominus? Præualuerunt sermones Ionadab filij Rechab, quos praecepit filijs suis, vt non biberent vinum: & non biberunt vsque ad hanc diem, quia obedierunt præcepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos de mane confurgens & loquens, & non obedistis mihi. Videtis hic, quod Dominus obedientiam commendat Rechabitarum, qui nullo præcepto diuino iussu, sed tantum sui patris aut persuasione aut præcepto inducti, has obseruantias, quas illorum pater eis, non contra Dei præceptum, nec etiam tanquam Dei præceptum, sed vt suum mandatum, quo tamen minus transgrederentur Dei præcepta, legisque seruarent disciplinam, iniunxit, sunt amplexi, & propterea hic laudantur.

Vbi sunt hi, qui dicunt Deo non placere, quicquid ipsemet verbis lucidis in scriptura non præceperit? Ecce vides hic, quæ Rechabitarum obseruantiam, non præceperat Deus, nihilominus tamen ei illa eadem placuerunt, quæ Ionadab filius Rechab suis filijs præcepit. Placuit quoque illi Rechabitarum obedientiam. Quod vt perfectius intelligas, ex re promissione Dei illis facta audies eorum obseruantiam Deo placuisse. Nam sequitur ibidem: Domini autem Rechabitarum dixit Hieremias: Hæc dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata eius, & fecistis vniuersa quæ praecepit vobis, propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus. Quid hic dices? Rechabitarum patris sui regulam licet à patre tantum sibi statutam aut iussam seruantes à Domino apprime laudantur. Et Franciscani sui patris Francisci regulam ex Euangelio desumptam, & pro Euangelij obseruantiam traditam, alijve monachi suorum patrum regulas pro Dei cultu & Euangelij obseruantiam custodiendas, Euangelio aut quadrantes aut inde sumptas, arguentur? Dicunt enim Lutherani monachorum regulas hominum duntaxat esse inuenta. Si inuenta sunt hominum, vel ideo sunt quia cererè per homines vt etiam lex vetus & nouum testamentum per homines scripta sunt. Non tamen inuenta sunt hominum, vt absque Spiritu sancto, humano tantum spiritu sint scripta. Quicquid igitur, vt dixi, boni feceris, & quantum vltra quam præceptum est, te extenderis (quoniam charitas & proficiendi studium non habent mensuram, nec arctantur præceptis) Deo acceptum est. Tu saltem vide, ne quod possis, quicquam bonorum intermissis aut neglexeris. Noli tamen in his fidere, noli iactare, noli de his gloria- ri. Noli etiam quacunque tua opera æstimare ea sinceritate aut charitate facta, vt his meriti præmijve quicquam à Deo debeatur: sed purè in misericordia Dei, & in Christi meritis confide & requiesce. Quod omnibus nobis largiatur Dominus noster Iesus Christus benedictus in secula, Amen.

In blasphemias huius seculi Lutheranos.

Regule monachorum quantum facta eund.

Bona opera quæuis ad præcepta non esse negligenda.